

Το τραγούδι «Θέλω ν' ανέβω στα ψηλά» και ορισμένες πτυχές διαμόρφωσης του διδακτικού υλικού

Στέφανος Φευγαλάς

Το υλικό που συνδέεται με τη δημοτική μουσική προσελκύει ολοένα και περισσότερο το ενδιαφέρον των εκπαιδευτικών, ενώ ταυτόχρονα διευρύνονται και οι δυνατότητες για πρόσβαση σε σχετικά αρχαία. Από την άλλη, η διαμόρφωση του βασισμένου σε προφορικές παραδόσεις διδακτικού υλικού είναι άμεσα εξαρτημένη από τα αντίστοιχα μουσικολογικά εργαλεία. Στα πλαίσια της σύνδεσης των προϊόντων της ερευνητικής εργασίας με τη διδασκαλία και μέσα από το παράδειγμα του τραγουδιού «Θέλω ν' ανέβω στα ψηλά» αναδεικνύονται ορισμένες κρίσιμες πλευρές στη διαδικασία διαμόρφωσης του διδακτικού υλικού. Σε αυτές περιλαμβάνεται η επιλογή του ηχητικού υλικού, η μεταγραφή του, ζητήματα τροπικότητας, ρυθμικής αντίληψης και ιδιοματισμών, η ανάδειξη συγγενούς μουσικού υλικού και η ανάδειξη της έννοιας της εκδοχής στις προφορικές μουσικές παραδόσεις.

Στο πλαίσιο της διεύρυνσης του διδακτικού υλικού που αξιοποιείται στο μάθημα της μουσικής, το υλικό που συνδέεται με τις προφορικές μουσικές παραδόσεις προσελκύει ολοένα και περισσότερο το ενδιαφέρον των εκπαιδευτικών. Ταυτόχρονα, διευρύνονται και οι δυνατότητες για πρόσβαση στα σχετικά αρχαία, τόσο σε υλικό επιτόπιων ηχογραφήσεων μεμονωμένων ερευνητών, όσο και ψηφιακές πλατφόρμες με ηχητικά τεκμήρια που έχουν συστηματικά συγκεντρωθεί σε τοπικό επίπεδο. Έτσι, πληθαίνουν οι διαθέσιμες πηγές σχετικά με τις μουσικές παραδόσεις των πληθυσμών της υπαίθρου. Από την άλλη, ο πλούτος των μουσικών φαινομένων και των πηγών βρίσκεται σε αναντιστοιχία προς τα προσφερόμενα μουσικολογικά εργαλεία. Η θεωρία της δημοτικής μουσικής βρίσκεται σε τόσο πρώιμο στάδιο και η διάχυσή της είναι τόσο περιορισμένη, ώστε να τίθενται σοβαροί περιορισμοί στην επιστημονική διαχείριση του διαθέσιμου υλικού και, συνεπώς, στη διδακτική του αξιοποίησης.

Εχόντας ξεπεραστεί η φάση κατά την οποία τα δημοτικά τραγούδια χρησιμοποιούνταν εκτεταμένα ως εργαλεία για την υποστήριξη υπερϊστορικών ιδεολογημάτων (Φευγαλάς, 2018β), με ευθύνη των άμεσα ενδιαφερόμενων (των μουσικολόγων, των μουσικών και των μουσικοπαιδαγωγών), υπάρχουν πλέον ευνοϊκότερες συνθήκες για την αξιοποίηση, την εξέλιξη των εργαλείων της ανάλυσης και της διαχείρισης των μουσικών προφορικών παραδόσεων. Σε κάθε περίπτωση, η πολυσύνθετη σχέση του στοιχείου της προφορικότητας με τη μουσική δημιουργία παίζει καθοριστικό ρόλο στην όποια διδακτική αξιοποίηση (Διονυσίου, 2016. Φευγαλάς, 2016). Η ουσιαστική διερεύνηση αυτής της σχέσης και η σύνδεσή της με την ιδιότητα της μεταβλητότητας της δημοτικής μουσικής χρειάζεται να τραβήξει την προσοχή των άμεσα ενδιαφερόμενων, ενώ επιπλέον συμβάλλει στην αποτροπή των μηχανιστικών και θετικιστικών θεωρήσεων και τη συνεπακόλουθη παραγωγή εφήμερων ερμηνευτικών σχημάτων που κατά καιρούς επινοούνται για την προσέγγιση και αξιοποίηση εκφάνσεων του λαϊκού πολιτισμού.

Δεδομένων των υφιστάμενων εργαλείων, η επιλογή του υλικού αποκτά μεγάλη σημασία γιατί καθορίζει σε μεγάλο βαθμό τις παραμέτρους που μπορεί να (συν)αξιοποιούνται σε κάθε τεκμήριο. Από την άλλη, οι παράμετροι αυτές (μουσικές και εξωμουσικές) δεν αποτελούν μεμονωμένες ψηφίδες «δειπστημονικά» συνδεδεμένες, αλλά βρίσκονται σε διαλεκτική σύνδεση, σε αντιστοιχία με τα πολιτισμικά δεδομένα αναφοράς. Στα κριτήρια επιλογής, εκτός από τα ιδιαίτερα μουσικά χαρακτηριστικά (που σε πρώτο επίπεδο συνδέονται με τη διδασκαλία της μουσικής θεωρίας των προφορικών μουσικών παραδόσεων), σημαντικές παραμέτρους αποτελούν η σύνδεση με τη διαχρονική ανθρώπινη ανάγκη για προφορική επικοινωνία (Αυδίκος, 2009), η σύνδεση με τη γλώσσα και τη ντοπιολαλιά (Αναγνωσταρά, 2017), η προσέγγιση της δημοτικής μουσικής ως μεταβαλλόμενο φαινόμενο (Φευγαλάς, 2018α) και η ουσιαστική της σύνδεση με την τοπική ιστορία (Παληκίδης, 2010).

Ο τρόπος με τον οποίο διαμορφώνεται και παραδίδεται αυτό το υλικό ώστε να είναι έτοιμο για διδακτική χρήση δεν είναι αυτονόητος. Από την επιλογή της αρχειακής ηχογράφησης μέχρι το παραδεδομένο γραπτό διδακτικό υλικό υπάρχουν ορισμένα απαραίτητα στάδια. Πρώτο έρχεται το στάδιο της καταγραφής σε μουσική σημειογραφία και ακολουθεί το στάδιο της μεταγραφής σε υλικό αξιοποιήσιμο από τον εκπαιδευτικό, διαμορφωμένο ανάλογα με την εκάστοτε στοχοθεσία (Φευγαλάς, 2016). Το στάδιο της καταγραφής προϋποθέτει την κατανόηση των τροπικών, ρυθμικών και υφολογικών δεδομένων. Παρά τις αντικειμενικές δυσκολίες που παρουσιάζονται στη διαδικασία καταγραφής της όποιας προφορικής παράδοσης, ο στόχος παραμένει η πλήρης και ισορροπημένη αποτύπωση των ποιοτικών και ποσοτικών χαρακτηριστικών του πρωτογενούς υλικού (Φευγαλάς, 2017).

Στην επόμενη φάση, εκείνη της μεταγραφής του υλικού για διδακτική χρήση, χρειάζεται αρχικά να γίνεται αναγωγή στον μελωδικό και ρυθμικό πυρήνα αξιοποιώντας όλα τα εργαλεία της συστηματικής μουσικολογικής ανάλυσης. Συγκεκριμένα, η διαδικασία της μεταγραφής προϋποθέτει την αντίληψη των βασικών παραμέτρων των μουσικών παραδόσεων των πληθυσμών της υπαίθρου και την παραμετροποίηση των κύριων και δευτερευόντων στοιχείων. Στη διαδικασία προσδιορισμού του μελωδικού και ρυθμικού πυρήνα, όμως, δεν μπορούν να παραβλεπθούν τα ουσιώδη υφολογικά στοιχεία. Σε κάθε περίπτωση, οι όποιες αναγωγές είναι αποτέλεσμα της εργασίας του κάθε μεταγραφέα. Έτσι, η διαδικασία αυτή, εκτός από τα επιστημονικά κριτήρια διαμόρφωσης διδακτικού υλικού και την προσπάθεια το παραδιδόμενο υλικό να ανταποκρίνεται στα συγκεκριμένα αισθητικά δεδομένα που καθορίζονται από το ίδιο το πρωτογενές υλικό, δεδομένη παράμετρο αποτελεί το ήδη διαμορφωμένο καλλιτεχνικό κριτήριο του εκάστοτε μεταγραφέα, ως μη ανεπιθύμητη έκφραση της πολιτισμικής του συγκρότησης. Επιπρόσθετα, ο υπονήφιος μεταγραφέας χρειάζεται να υπολογίζει ότι ανάλογα με τη διάδοση και την προσβασιμότητα που μπορεί να έχει το υλικό που παράγει¹, μπορεί η εργασία του να αποκτά κανονιστικό χαρακτήρα σε μετέπειτα εκτελέσεις (Φευγαλάς, 2018α). Ενδεχομένως, μάλιστα, ο αποδέκτης ή κάποιος άλλος χρήστης του διδακτικού υλικού να μην έχει την πρόθεση ή τη δυνατότητα να έχει πρόσβαση στις ηχογραφήσεις αναφοράς.

¹ Π.χ. δημοσιευμένα εγχειρίδια, διαδικτυακές πλατφόρμες, κ.λπ.

Τέλος, στα στοιχεία τεκμηρίωσης του κάθε παραγόμενου μουσικού κειμένου είναι αναγκαίο να προσδιορίζονται ο καταγραφέας και ο μεταγραφέας, όπως και οι αναγκαίες πληροφορίες για τις ηχητικές πηγές-ηχογραφήσεις αναφοράς. Για παράδειγμα, η χωρίς όρους παράθεση γεωγραφικών προσδιορισμών (π.χ. χωριό, νησί, κ.λπ.), ενδεχομένως λύνει ορισμένα προβλήματα ταξινόμησης στην οργάνωση του υλικού, δημιουργεί όμως πολλά περισσότερα. Αντίθετα, η καταχώριση ενός γεωγραφικού προσδιορισμού ως αναγκαίο κομμάτι του περιβάλλοντος τεκμηρίωσης για μία ηχογράφιση, ή οι χωρικές αναφορές ως στοιχεία μουσικολαογραφικών ή ιστορικών ερευνών, είναι πολύ χρήσιμα.

Το τραγούδι *Θέλω ν' ανέβω στα ψηλά*

Το τραγούδι *Θέλω ν' ανέβω στα ψηλά*² περιλαμβάνεται αρκετά συχνά στο ρεπερτόριο της διδασκαλίας του τραγουδιού, τόσο στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, όσο και στη δευτεροβάθμια (συμπεριλαμβανομένων των Μουσικών Σχολείων). Σε αυτό έχει συντελέσει τόσο η δισκογράφησή του³, όσο και η διάδοση ορισμένων εκδοχών του σε διδακτικά εγχειρίδια⁴. Γενικά είναι κατηγοριοποιημένο στα τραγούδια της κούνιας (Κοφτερός, 2005) και το υλικό του είναι με τέτοιο τρόπο δομημένο που παραπέμπει σε πρωταρχικού τύπου ασματική δομή (AB). Το φρασεολόγιό του παραπέμπει σε τροπικά φαινόμενα της οικογένειας Ραστ, με χαρακτηριστικές καταλήξεις Σεγκιάχ στο πρώτο μέρος. Παρ' όλο που γενικά μεταγράφεται σε διμερή ρυθμό, η δομή του καταδεικνύει ότι ανήκει σε εκείνη την κατηγορία του μουσικού υλικού που παραπέμπει σε πρωταρχικού τύπου ρυθμική αντίληψη⁵. Το υλικό που παρατίθεται είναι βασισμένο σε μεταγραφή⁶ βασισμένη σε ηχογράφιση⁷ από το αρχείο του Δημήτρη Β. Κοφτερού.

² Θερμές ευχαριστίες για τις γόνιμες συζητήσεις πάνω στο μουσικό υλικό στην Ευανθία Αναγνωσταρά και στον Δημήτρη Κοφτερό.

³ Στον δίσκο (LP) *Η Περπερούνα και άλλα τραγούδια του λαού μας για παιδιά* (1980, Zodiac, επιμ. Δόμνα Σαμίου), περιλαμβάνεται η ηχογράφιση *Θέλω ν' ανέβω στα ψηλά* η οποία αντιστοιχεί σε $\text{♩} = 106$. Στον δίσκο *Λέσβος Αιολίς, Τραγούδια και Χοροί της Λέσβου* (Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Επιτροπή Ερευνών Πανεπιστημίου Αιγαίου, επιμ. Ν. Διονυσόπουλος) περιλαμβάνεται εκδοχή από τον Μανταμάδο με τίτλο *Θέλου ν' ανέβου στα ψηλά*.

⁴ Στο πιο διαδεδομένο εγχειρίδιο σαντουριού (Κοφτερός, 2005, σσ. 74-75) υπάρχει εκδοχή του τραγουδιού με τίτλο *Θέλω ν' ανέβω στα ψηλά (Της Κούνιας - Λέσβος)*. Επίσης, στο βιβλίο εκπαιδευτικού Α' και Β' Δημοτικού υπάρχει σχετική καταχώριση με τίτλο *Θέλω ν' ανέβω ψηλά καλέ (B22)*, μεταγραμμένο εξ' ολοκλήρου σε 2/4, με υποδείξεις εναρμόνισης τρίφωνων μειζόνων συγχορδιών και ένδειξη $\text{♩} = 100$ (Αργυρίου, Τσουτσια-Λουλάκη & Μαγαλιού, 2010, σ. 140).

⁵ Σε μεταγενέστερη δισκογραφημένη εκδοχή (*Της Κυρά-θάλασσας*, 2002, επιμ. Δόμνα Σαμίου) γίνεται μια διαφορετική διαχείριση του ρυθμικού αυτού ζητήματος με αξιοποίηση $\frac{3}{4}$ στη συνοδεία. Για το ρυθμικό αυτό ζήτημα βλ. και Περάνης & Φευγαλάς (2017, σ. 9).

⁶ Μεταγραφή των Α. Πεφάνη και Σ. Φευγαλά βασισμένη στην ερμηνεία των Τσολάκη Ευστράτιου και Ιωάννας Κωφοπούλου. Ιστολόγιο *μουσικές καταγραφές* [προσβάσιμο την 13/3/2020] <http://mousikeskatagrafes.blogspot.com/2015/03/mario.html>

⁷ *Τραγούδι της κούνιας από Πολυχνίτο Λέσβου*. Ιστολόγιο *Δημήτρης Β. Κοφτερός* [Προσβάσιμο την 13/3/2020] http://kofterosd.blogspot.com/2014/06/blog-post_1305.html

Διαμορφώθηκε και αξιοποιήθηκε στο πλαίσιο της διδακτικής δραστηριότητας του γράφοντα κατά τα σχολικά έτη 2011-12 ως 2019-20 σε 12 δημοτικά σχολεία της Λέσβου, στην κατεύθυνση της σύνδεσης των προϊόντων της ερευνητικής εργασίας με τη διδασκαλία (Αναγνωσταρά, 2017, σ. 717).

Θα' ν' ανεβώ στα ψηλά, Μαριώ

Θα ν'α - νε - βώ στα υ - ψη - λά, Μα - ριώ θα ν'α - νε - βώ στα
 6
 υ-ψη-λά, Μα - ριώ στ'ά-γιου Γιωρ - γιού το δώ-μα στ'ά-γιου Γιωρ - γιού το δώ-μα

*Θα' ν' ανεβώ στα ψηλά, Μαριώ / Στ' άγιου Γιωργιού το δώμα
 να κόψω δυο γαρύφαλλα, Μαριώ / να κάνω φροκαλίτσα
 να φροκαλιώ τη θάλασσα, Μαριώ / ν' αράζουν τα καϊκία.
 Ένα καϊκι άραξε, Μαριώ / μπρος βασιλιά την πόρτα
 ο βασιλιάς δεν ήταν 'κει, Μαριώ / μον' τρεις βασιλοπούλες
 η μια κεντά τον ουρανό, Μαριώ / η άλλη το φεγγάρι
 η πιο μικρότερη, καλέ Μαριώ / κεντάει τον άγιο Γιάννη.
 Κέντα τον κόρη μ', κέντα τον Μαριώ / του γιαβουκλού σ' μαντήλι
 και γέμισέ το ζάχαρη, Μαριώ / και στείλ' το σ' αργαστήρι
 να βγει κορά με τα γλυκά, Μαριώ / να βγει να μας τρατάρει.*

Στην εκδοχή αυτή, εκτός από τις σαφείς μελωδικές διαφοροποιήσεις, το τέμπο είναι σαφώς πιο αργό ($\text{♩} = 75-80$) από τις διαδεδομένες εκδοχές. Επίσης, υπάρχουν σημαντικές υφολογικές διαφορές, κυρίως ως προς την απόδοση των μαλακών διαστημάτων. Η κατιούσα φράση με χαρακτήρα Σεγκιάχ που βρίσκεται στα μ. 3-4 και μ. 6-7, μπορεί να ερμηνευτεί και με χρώμα Χουζάμ, με τρόπο μάλιστα πεποικιλμένο που περιλαμβάνει την αξιοποίηση επερείσεων⁸, φαινόμενο για το οποίο υπάρχουν έντονες ενδείξεις στην ηχογράφηση αναφοράς, ανάλογα με τη στροφή.

υ - ψη - λά, Μα - ριώ υ - ψη - λά, Μα - ριώ

⁸ Σε αντιστοιχία με τα φαινόμενα της εκκλησιαστικής μουσικής, στο σημείο αυτό μπορεί η φράση αυτή που συναντάται και στον *Ήχο Λέγετο* να τροποποιηθεί προσεγγίζοντας τον *Ήχο Λέγετο χρωματικό*, αξιοποιώντας μάλιστα πεταστές.

Η διερεύνηση συγγενούς μουσικού υλικού, είναι δυνατό να προσφέρει γόνιμα ερωτήματα αναφορικά με την ιστορική διαδρομή του εκάστοτε τραγουδιού, δίνοντας ενδεχομένως απαντήσεις για το υλικό του. Συγκεκριμένα, σε μουσικολογική έρευνα σχετικά με τα τραγούδια του Ρεΐς Ντερέ της Ερυθραίας Μικράς Ασίας βρίσκεται συγγενής εκδοχή του υπό συζήτηση τραγουδιού με εναρκτήριο δίστιχο Γαρυφαλλιά μου πράσινη / πότε θα κοκκινίσεις; / Να κόψω δυο γαρύφαλλα, να κάνω φροκαλίτσα. Σε πρώτο επίπεδο, η νοηματική σύνδεση με τους υπόλοιπους (και κοινούς σε μεγάλο βαθμό) στίχους του τραγουδιού, αυξάνει τις πιθανότητες η εκδοχή αυτή να παραπέμπει σε υλικό ιστορικά προγενέστερο. Η διπλή αποτύπωση της εκδοχής αυτής (σε ευρωπαϊκή και βυζαντινή σημειογραφία) παίρνει υπ' όψη την ανάδειξη του χαρακτήρα της οικογένειας ραστ (Ηχος πλ. Δ'), οργανώνει το μουσικό υλικό σε τετράσημο ρυθμό (♩ = 152) και παρουσιάζει μικρές -αλλά όχι αμελητέες- μοτιβικές διαφοροποιήσεις (Σουλακέλλης, 2002, σ. 123 & 191).

Συμπερασματικά, φαίνεται ότι η διαμόρφωση του βασισμένου σε προφορικές παραδόσεις διδακτικού υλικού είναι άμεσα εξαρτημένη από τα αντίστοιχα μεθοδολογικά εργαλεία ανάλυσης. Εκτός από την πρωταρχική ανάγκη για διεύρυνση των υφιστάμενων εργαλείων (πρώτα απ' όλα σε μουσικολογικό επίπεδο) η οποία αποτελεί προϋπόθεση για την παραγωγή του όποιου διδακτικού υλικού, χρειάζεται να διερευνηθεί η σύνδεση της μουσικής δημιουργίας (στην παιδαγωγική της παράμετρο) με τον προφορικό χαρακτήρα των υπό συζήτηση παραδόσεων. Τέλος, η παρατήρηση και η σύγκριση των παραπάνω εκδοχών αναδεικνύει τη σημασία της επιλογής του ηχητικού υλικού αναφοράς, απ' ενός φωτίζοντας την ύπαρξη και τη λειτουργία των διαφορετικών εκδοχών, και απ' ετέρου δείχνοντας με ποιο τρόπο μπορεί κάποια εκδοχή να αποκτήσει κανονιστικό χαρακτήρα, εξαιτίας και της διδακτικής της αξιοποίησης.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Αναγνωσταρά, Ε. (2017). Η ένταξη του τοπικού πολιτισμικού στοιχείου στην εκπαιδευτική διαδικασία: Ηχητικά παραδείγματα από το Β. Αιγαίο. Στο 3ο Επιστημονικό Συνέδριο Πανελληνίας Ένωσης Σχολικών Συμβούλων, Αθήνα 26-28 Φεβρουαρίου 2016- Β' Τόμος, 713-721.
- Αργυρίου, Μ., Τσούτσια-Λουλάκη, Ε., & Μαγαλιού, Μ. (2010). *Μουσική Α' & Β' Δημοτικού. Βιβλίο Εκπαιδευτικού*. Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων.
- Αυδίκος, Ε. (2009). *Εισαγωγή στις σπουδές του Λαϊκού Πολιτισμού. Λαογραφίες, λαϊκοί πολιτισμοί, ταυτότητες*. Κριτική.
- Διονυσίου, Ζ. (2016). Βασικές έννοιες της προφορικότητας στην παραδοσιακή ή λαϊκή μουσική: Παραδοσιακή μουσική και διαπολιτισμικές προσεγγίσεις στη μουσική εκπαίδευση. Στο Μ. Κοκκίδου, & Ζ. Διονυσίου (Επιμ.), *Μουσικός Γραμματισμός: Τυπικές και Άτυπες Μορφές Μουσικής Διδασκαλίας-Μάθησης* (Πρακτικά 7ου Συνεδρίου της Ελληνικής Ένωσης για τη Μουσική Εκπαίδευση) (σσ. 176-185). Ε.Ε.Μ.Ε.
- Κοφτερός, Δ.Β. (2005). *Μελίφθοργο Ελληνικό Σαντούρι. Πρακτική & Εκμάθηση*. Φύλιπος Νάκας.
- Παληκίδης, Α. (2010). Διδακτική της τοπικής ιστορίας. Το επιστημολογικό και ιδεολογικό υπόβαθρο της Τοπικής Ιστορίας. Στο Ν. Ρουδομέτωφ (Επιμ.), *Στοιχεία ιστορίας του νομού*

- Καβάλας, Πρακτικά του σεμιναρίου τοπικής ιστορίας του Δήμου Καβάλας (27/1-22/3 2010)), 13-51.
- Πεφάνης, Λ., & Φεγγαλάς, Σ. (2017). *Καριώτικος - Εκδοχές του ικαριώτικου οργανικού σκοπού*. Παπαρηγορίου - Νάκας.
- Σουλακέλλης, Θ. (2002). *Δημόδη Ασματα Ρεΐς Ντερέ*. Τραγουδισμένα από την οικογένεια Σωτηρίου Μαυράκη. Κ.Α.Λ.Μ.Ε.
- Φεγγαλάς, Σ. (2016). Ζητήματα διδασκαλίας της δημοτικής μουσικής: Αισθητική αντίληψη, γνωστικό περιεχόμενο και δημιουργία. Στο *Πρακτικά 1ου Πανελληνίου Εκπαιδευτικού Συνεδρίου «Ζητήματα Θεωρίας και Πράξης στην Εκπαίδευση: Σύγχρονες τάσεις και κατευθύνσεις»* (σ.σ. 332-339).
- Φεγγαλάς, Σ. (2017). Αξιοποίηση μουσικών καταγραφών και διαμόρφωση διδακτικού υλικού για το μάθημα της μουσικής: Το παράδειγμα της Αρκαδίας. Στο *Πρακτικά 2ου Πανελληνίου Εκπαιδευτικού Συνεδρίου «Σύγχρονες θεωρίες και πρακτικές στην εκπαίδευση»* (σ.σ. 169-178).
- Φεγγαλάς, Σ. (2018α). Ιστορικές διαστάσεις της δημοτικής μουσικής και ορισμένες δυνατότητες διδακτικής αξιοποίησης. Στο *Πρακτικά 3ου Πανελληνίου Εκπαιδευτικού Συνεδρίου. «Αυτόνομο σχολείο: Μύθοι και πραγματικότητα»*, (σ.σ. 243-250).
- Φεγγαλάς, Σ. (2018β). Τα δημοτικά τραγούδια ως «γυμνάσματα» θεωρίας της μουσικής σε σχολικά εγχειρίδια μουσικής μέχρι τη δεκαετία του 1960. Στο *Θεωρία και Έρευνα στις Επιστήμες της Αγωγής, Θεματικός Τόμος: Ελληνική Τοπική Ιστορία και Πολιτισμός*, . 36 (σ.σ. 59-76).

Ο **Στέφανος Φεγγαλάς** είναι μουσικολόγος, συνθέτης και εκπαιδευτικός μουσικής στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Είναι υποψήφιος διδάκτορας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, απόφοιτος του Τ.Μ.Σ. (Ε.Κ.Π.Α.), με σπουδές στον Ελληνικό Πολιτισμό (Ε.Α.Π.), μεταπτυχιακές σπουδές στην Ιστορική Έρευνα (Ιόνιο Πανεπιστήμιο) και στη Δημόσια Ιστορία (Ε.Α.Π.). Είναι κάτοχος διπλώματος Σύνθεσης και των πτυχίων Πιάνου, Αρμονίας, Αντίστιξης, Φούγκας και Βυζαντινής Μουσικής, ενώ έχει παρακολουθήσει κύκλο μαθημάτων Οθωμανικής Μουσικής. Στα ερευνητικά του ενδιαφέροντα περιλαμβάνεται η πρόσληψη και η αξιοποίηση στοιχείων του λαϊκού μουσικού πολιτισμού. Μέρος των μελετών του έχει παρουσιαστεί σε επιστημονικά περιοδικά και συνέδρια. Έχει δημοσιεύσει (μαζί με τον Α. Πεφάνη) τη μουσικολογική μελέτη *Καριώτικος- Εκδοχές του ικαριώτικου οργανικού σκοπού* (Παπαρηγορίου-Νάκας 2017) καθώς και τα βιβλία *Μουσικές Καταγραφές I, II και III* (Παπαρηγορίου-Νάκας 2014, 2016, 2020) που αξιοποιούνται ως συγγράμματα σε ελληνικά Α.Ε.Ι., σε Μουσικά Σχολεία, σε Ωδεία και Μουσικές Σχολές.

The song “Thelo n’ anevo sta psila” and some aspects of the teaching material

Stefanos Fevgalas

The material related to folk music is increasingly attracting the interest of teachers, while at the same time the possibilities for access to relevant archives are expanding. On the other hand, the configuration of the teaching material based on oral traditions is directly dependent on the respective musical tools. Within the connection of the products of the research work with the teaching and through the example of the song "Thelo n’ anevo sta psila", some critical aspects are highlighted in the process of shaping the teaching material. These include the selection of sound material, its transcription, issues of modality, rhythmic perception and idioms, the emergence of related musical material and the emergence of the concept of version in oral music traditions.

*Stefanos Fevgalas is a musicologist, composer and works as a music teacher in primary education. He is currently researching for his doctoral thesis to be submitted at the Department of Music Studies (University of Ioannina). He has bachelor degrees from the Department of Music Studies (University of Athens) and Studies in Greek Culture (Greek Open University). He has an MA in Historical Research, Teaching and New Technologies (History Department, Ionian University) and an MA in Public History (Greek Open University). He holds a diploma in Composition, as well as degrees in Piano, Harmony, Counterpoint, the Fugue, Byzantine and Ottoman music. He co-published (together with L. Pefanis) *Kariotikos* (Papagrigoriou-Nakas 2017) and *Musical Transcriptions I, II and III* (Papagrigoriou-Nakas 2014, 2016 and 2020).*